4.1 Yhteistyön moniulotteisuus

4.1.1 Kasvatuskumppanuus esiopetuksesta perusopetuksen päättövaiheeseen

Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä lisätä turvallisuutta ja hyvinvointia esiopetuksessa. Lapsen viihtyvyyden, kasvamisen ja oppimisen kannalta on tärkeää rakentaa luottamuksellinen yhteys esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Esiopetuksessa luodaan pohjaa myöhemmälle kodin ja koulun yhteistyölle. Esiopetuksen henkilöstön voimavara on päivittäinen yhteistyö huoltajien kanssa. Yhteistyötä tehdään yksittäisten lasten kanssa ja koko yhteisön tasolla. Yhteistyö pohjautuu ajatukseen kasvatuskumppanuudesta, joka perustuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelma täydentyy esiopetuksessa oppimissuunnitelmaksi.

Ensimmäisillä vuosiluokilla jatketaan esiopetuksen aikana syntynyttä yhteistyötä ja vahvistetaan pohjaa huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee koulun tasolla kehittää koko perusopetuksen ajan, erityisesti nivelvaiheisiin ja muihin siirtymävaiheisiin. Yhteistyö järjestetään siten, että oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajille tulee antaa tietoa ja tarvittaessa mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä oppilaanohjaajan ja oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa.

Yhteistyössä huoltajien kanssa käytetään monipuolisia menetelmiä. Arviointi- ja kehityskeskusteluiden, vanhempainiltojen ja muiden tapaamisten lisäksi hyödynnetään myös sähköisiä yhteydenpitovälineitä. Esi- ja perusopetuksessa järjestetään tiettyjä teemavanhempainiltoja liittyen esimerkiksi koulunkäynnin aloitukseen, kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle siirtymiseen, yläkoulun valinnaisaineisiin ja jatko-opintoihin. Leirikoulut, retket, juhlat ja tapahtumapäivät antavat vanhemmille ja huoltajille tilaisuuden osallistua päiväkodin ja koulun toimintaan. Jokaisessa koulussa toimii myös vanhempaintoimikunta, jossa on vanhempien, koulun henkilökunnan ja oppilaskunnan edustajia. Päiväkodin ja koulun on myös tiedotettava koteihin monipuolisesti ajankohtaisista asioista sekä huolehdittava siitä, että

vanhempien nähtävillä on verkkosivujen kautta asiakirjoja, jotka koskevat koulua, muun muassa opetussuunnitelma ja koulun turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat.

Esiopetuksen opettaja, luokanopettaja ja luokanvalvoja kutsuvat opetusryhmänsä huoltajat ja oppilaat arviointi- ja kehityskeskusteluun kerran lukukaudessa. Esiopetuksessa keskustelu voidaan tarvittaessa järjestää vain aikuisten kesken. Arviointi- ja kehityskeskustelut perustuvat strukturoituun keskustelupohjaan, jossa asetetaan tavoitteita oppimiselle ja kasvulle, käsitellään oppimisen edellytyksiä, vahvistetaan hyvinvointia ja keskustellaan kulloisellekin lukuvuodelle ajankohtaisista opintoasioista. Huoltajalle tulee myös antaa mahdollisuus ottaa puheeksi perheen elämään liittyviä ajankohtaisia asioita, jotka voivat vaikuttaa lapsen kasvuun ja koulunkäyntiin. Keskustelussa sovitut asiat kirjataan, jotta niihin voidaan palata seuraavissa keskusteluissa.

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on tukea lapsen ja oppilaan oppimista ja kasvua ja sitoutua yhdessä laadittuihin tavoitteisiin. Vastuu yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä, ja sitä arvioidaan säännöllisesti osana laatutyötä. Yhteistyön onnistuminen edellyttää opettajilta aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Ristiriitatilanteissa opettajan tulee pyytää apua oppilashuollon toimijoilta.

4.1.2 Moniammatillisuus

Lapsen tuen ja ohjauksen toteuttamisessa on kyse usean hallinnonalan toiminnallisesta kokonaisuudesta, jonka tavoitteena on luoda turvallinen, terveellinen ja hyvinvoiva oppimisympäristö huolehtimalla lasten fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Yhteistyötä toteutetaan muun muassa sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen, yksityisen ja kolmannen sektorin, seurakunnan, poliisin, maahanmuuttaja-asioista vastaavan henkilöstön ja Oulun yliopistollisen sairaalan kanssa. Aluekohtaiset palveluverkoston kuvaukset, tehtävät ja vastuunjaot löytyvät oppilashuollon käsikirjoista.

Eri hallinnollisten toimialojen päämääränä on toteuttaa yhteistyötä, jossa lapsesta jo varhaisina vuosina tehdyt havainnot ja toteutuneet tukitoimet yhdistyvät hänen tervettä kasvuaan ja kehitystään tukevaksi luontevaksi kokonaisuudeksi. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen oppilashuollosta luodaan kasvua ja oppimista tukeva kokonaisuus.

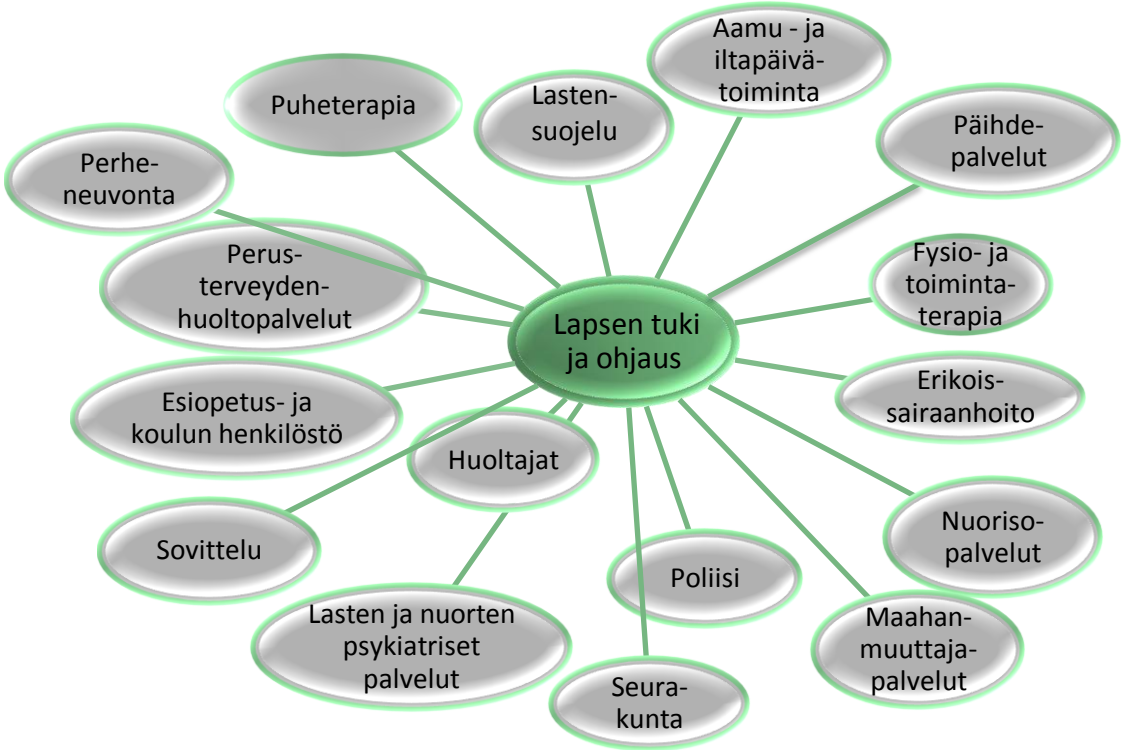

Kuvio 1. Oppilaan tuen ja ohjauksen toteuttaminen esiopetuksen ja koulun moniammatillisessa yhteistyöverkostossa.

4.1.3 Lasten ja nuorten osallisuus ja yhteistoiminnallisuus

Esi- ja perusopetuksen tavoitteena on edistää kannustavaa vuorovaikutusta, yhteistyötä, yhteistä vastuuottoa ja osallisuutta. Lapsille ja nuorille annetaan mahdollisuuksia vaikuttaa omaan ja yhteiseen työskentelyyn ja toimintaympäristöön. Osallisuuden kautta vahvistetaan kasvua, oppimista ja hyvinvointia sekä vastuulliseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi kasvamista. Lasta ja oppilasta tukevassa yhteisöllisessä päiväkodissa ja koulussa arvostetaan kaikkien yhteisön jäsenten, lasten ja aikuisten, asiantuntijoiden ja perheiden merkitystä toiminnassa.

Osallisuuden ja yhteistoiminnallisuuden toteutumiseksi päiväkodeissa ja kouluissa vahvistetaan rakenteita, jotka mahdollistavat myös lasten ja nuorten osallisuuden. Esiopetuksessa osallisuuden ja vaikuttamisen oppiminen alkaa omassa vertaisryhmässä, jossa lapsen vastuut ja oikeudet muuttuvat ikäkauden mukaan. Koulussa oppilaskuntatoiminta tarjoaa eri-ikäisille oppilaille mahdollisuuden yhteisten asioiden hoitoon ja vastuun kantamiseen. Kouluissa järjestetään oppilaskunnan edustajille tilaisuuksia tuoda esiin oppilaiden mielipiteitä ja kehittämisehdotuksia. Jokaisessa koulussa nimetään oppilaskunnan ohjaava opettaja, joka yhteistyössä koko opettajakunnan kanssa tukee oppilaskuntatoimintaa. Tukioppilas- ja kummitoiminnalla opetellaan kantamaan vastuuta nuorempien hyvinvoinnista. Päiväkodeissa ja kouluissa hyödynnetään kiusaamiseen puuttumisen ja

hyvinvoinnin edistämisen malleja, jotka ohjaavat lapsia ja nuoria ymmärtämään oikeudenmukaisuuden ja yhteisöllisyyden merkityksen ja antavat valmiuksia toimia yhteisöllisyyden edistämiseksi myös tulevaisuudessa.

Lasten ja nuorten osallisuus näkyy päiväkodeissa ja kouluissa monin tavoin. Lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa omaan oppimisympäristöönsä ja yhteisön toimintakulttuuriin. Lasten ja nuorten mielipiteet otetaan huomioon päiväkodin ja koulun toiminnan suunnittelussa ja päätöksen teossa. Osallisuus tarkoittaa myös mahdollisuutta vaikuttaa omaan oppimisprosessiinsa, päämäärien ja tavoitteiden asetteluun.